

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ

นายเล็ก สมิทธิ์ศรี มหาตเล็ก

พิมพ์ช่วยในการกฐินพระราชทาน

ท่านเจ้าพระยาอภัยราชามหาบุตติธรรม

ณ วัดโมลีโลกยาราม

วันที่ ๓๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๐

ป.ม. ส.ม. ๑๐๖/๑๐๖ ส.ม. ๑

๑๑/๑๑/๑๑๑๑ ๑๑/๑๑/๑๑๑๑

๑/๑/๑๑

๑๑/๑๑/๑๑๑๑

๑๑/๑๑/๑๑๑๑ ๑๑/๑๑/๑๑๑๑

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๕ นครราชสีมา

บทเห่กล่อมพระเจ้าลูกเธอ

นายเล็ก สมิตะศิริ มหาตเล็ก

พิมพ์ช่วยในการกฐินพระราชทาน

ท่านเจ้าพระยาอภัยราชามหาญาติธรรมพร

ณ วัดโมลีโลกยาราม

วันที่ ๓๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

กรมการปกครอง

กองการทะเบียน

เลขที่ 104

เลขที่ 895.9112

ว 135

เลขทะเบียน 4322/6104

คำนำ

บทเห่กล่อมนี้ เป็นของกวีแต่งขึ้นสำหรับข้าหลวง
ร้องให้พระเจ้าลูกเธอที่ยังทรงพระเยาว์ เวลากลางพระองค์
ให้บรรทม บทข้างต้น ๆ ดังเหตุว่าเป็นด้านวนสุนทรภู่
แต่งเมื่อในรัชกาลที่ ๒ แต่จะแต่งถวายพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว สำหรับเห่กล่อมพระเจ้าลูกเธอเป็น
สามัญทั่วไป ฤๅจะแต่งสำหรับเห่กล่อมพระเจ้าลูกเธอ
เฉพาะพระองค์ใดในครั้งนั้น ขอนั่งไฉยอยู่ แลได้
ทราบว่า เมื่อในรัชกาลที่ ๓ นั้น มีเจ้านายหลาย
พระองค์ คือ พระองค์เจ้าดกชนานุคุณ แดกรมหมื่น
อมเรนทรบดินทร์เป็นต้น ก็ได้ทรงแต่งขึ้นอีกบ้าง จึง
ไม่กล้ายืนยันแน่ว่า บทเห่กล่อมที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้
บทไหนบ้างที่เป็นของผู้อื่นแต่งนอกจากสุนทรภู่

บทให้เกล้า^๕ ให้กล่อมเจ้านายที่ยังทรงพระเยาว์
 ตลอดจนมาจนในรัชกาลที่ ๔ ข้าหลวงท้องจำกันต่อ ๆ
 มา ไม่ปรากฏว่าใครเคยจรวบรวมลงไว้ จนมาได้เห็น
 ฉบับที่หอพระสมุดฯ ได้มา ฉบับนี้เป็นลายมืออาลักษณ์
 เขียนเล่นหรรดาเมื่อในรัชกาลที่ ๔ มีบทให้กล่อมบรรหม
 เรื่อง ๑ เรื่องจับระบำเรื่อง ๑ เรื่องพระอภัยมณีเรื่อง ๑
 เรื่องกากีเรื่อง ๑ มีเนื้อความปรากฏข้างท้ายว่า เจ้า
 นายพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง รับสั่งให้ผู้ที่ท้องจำไว้
 ได้บอกให้จดถวาย มิใช่คัดจากหนังสือที่มีอยู่แล้ว
 เพราะฉบับบทให้จึงไม่ครบบริบูรณ์ทุกบทที่แต่งกันไว้แต่
 ก่อน เมื่อจะรวมบทให้พิมพ์สมุดเล่มนี้ ข้าพเจ้าได้
 ดับถามหาบทให้ที่ยังขาด มีชาววังชั้นเก่าจำบทให้ไว้
 ได้บ้าง ได้บทให้เรื่องอิเหนาเรื่อง ๑ กับบทให้เรื่อง
 อนิรุทธ เข้าใจว่าแต่งในชั้นหลัง แต่งเป็นกลอนแปด
 อีกเรื่อง ๑ พิมพ์ต่อไว้ข้างท้าย เพื่อจะรักษาบทให้ของ
 เก่าเหล่านี้มิให้สูญเสีย.

บทเห่ที่รวบรวมไว้ในสมุดเล่มนี้ พิมพ์แต่เมื่อ
 พ. ศ. ๒๔๕๙ เมื่อพิมพ์แล้วมีผู้ให้บทเห่ที่ยังไม่ปรากฏ
 ในสมุดเล่มนี้อีกหลายบท หวังใจว่าจะรวบรวม
 ลงพิมพ์ต่อไปอีกในภายหน้า

อุภัยงพจนานุกรม สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ
 วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๐

สารบัญ

ก่อกำเนิดพระบรมมหาราชวัง	หน้า	๑
เรื่องจันทรมา	๑๑	๑๓
เรื่องกากี	๑๑	๑๖
เรื่องพระอภัยมณี	๑๑	๑๙
เรื่องอิเหนา	๑๑	๓๙
เรื่องโคบุตร	๑๑	๔๓
เรื่องอนิรุทธ	๑๑	๔๓

บทเห่

กล่อมพระบรรทม

๑ ให้เอยพระหน่อনারถ พระเยาวราชอดิศร์
หน่อ^๕เนอพระชินวร จำเวณีสวัสดิ์มงคล
๑ เทพเชิญเจริณภักตร์ พระยอดรักมาปฏิสนธิ์
ฝูงญาติแลฝูงชน ก็ชื่นชมแด่สมปอง
๑ หมายพงพระเคศา อยู่ในไถ่ผ้าธุลีต้นอง
เชิญเสด็จลงอุทอง ได้ยาศน์ล้ำราญพระวรกาย
๑ พิเฌียงแดนางนม บังคมบาทกล่อมถวาย
พร้อมเพรียงอยู่เรียงราย บำเรอพระราชเยาวพา
๑ บ้างก็เข้าประคองซ้าย บ้างก็ย้ายประคองขวา
ตั้งเคื่อนดาวในเวหา มาแวดล้อมพระจันทร์

- ๑ เชิญชมให้หลับสนิท อย่าหงุดหงิดพระไทยถอน
อย่ายกพระบาทกร ชนกวัดแก่งอยู่ไปมา
- ๑ อย่าทรงพระกรรแสงกรว จะเผือดผิวพระมังสา
เชิญหลับพระไวยนา นิทรำราญพระองค์เอ๋ย ฯ
- ๑^๒ ให้เอ๋ยพระโฉมเด็ด ดังแก้วเกิดในดวงประทุม
เทพชวนกันชุมนุม ประชุมเชิญให้ลงมา
๑ จากทิพพิมานทอง อันเรืองรองรจนา
พระเอกอรรคชายา นาริเลิศประเสริฐวงศ์
- ๑ จะแต่ไหนวิไลลักษณ์ พระวรภักตร์ก็ดมทรง
พวงพระญาติประยรรจง ก็ปลงปลื้มเต็มเกรียมกรม
๑ เพติดเพดินเจริญรัก อยู่พร้อมพรักภิรมย์สม
ทั้งพิเอยงแดนางนม ต่างชื่นชมทุกคืนวาร
- ๑ ก็อวยไชยถวายพร จงถาวรเกษมด้านต์
พระโรคไภยอย่าแผ้วพาน ให้ดำรงาญพระองค์ เอ๋ย ฯ
- ๑ ให้เอ๋ยให้กล่อม พระทุลกระหม่อมจะบรรทม
ข้าบาทขอบังคม ขันประคองคนตรี

- ๑ ฟังเสนาะเพราะดำเนียง ประสานเสียงดีดดี
 ขับไม้มโหรี ราชรอบพระกรงทอง
- ๑ ฝ่ายพี่เลี้ยงจะชักช้า นางกัศยาจะกล่าวสอน
 ถนอมในพระกรงทอง ให้พระบรมมให้สำราญ
- ๑ ตำลิกาในกรงกรอง ก็ตั้งช่องเสัรียงหวาน
 แหกเต้าเต้าประสาน ก็ขับชานกับโนรี
- ๑ เบญจวรรณรำพรรณพลอด ส่งเสียงสอดกับบัลลังก์
 ถวายเสียงสกุณี ระเรื่อยรีดังเรไร
- ๑ ให้เพ็ดพิณเพดินเจริญยศ หายระทดพระหฤไทย
 ดึงดนตรีบีโชน มากล่อมให้บรมม เอย ฯ
- ๑ เให้เอยพระเยาวลักษณ์ ประเสริฐศักดิ์กิดกว่าสุริวงษ์
 เทพเชิณดำเนินองค์ ลงมาจากฟากตรึงษ์ ไตร
- ๑ พระวรโณมประโณมเลิศ ประเสริฐพร้อมม่อมมดไม
 ดึงแท่งทองมาทอดไว้ ในพระอุคุ่นาชม
- ๑ พระกรรมเกษเนตรขง พระวรองค์งามดม
 ดึงช่างกลึงมาเกดากดม ประสงค์ดมในลำทรง

- ๑ เชิญเกิดพระหน่อনারถ ได้ยาศน์หัดับพระเนตรลง
พร้อมเกล้าประยุรวงษ์ ประจงกล่อมถนอมนวด
๑ ทังนางนมแด่พิเศยง ประคองเคียงให้เฝ้ารด์รอด
บรรทมเกิดพระทราวมสงวน เวดาก็จวนจะเคยไป
๑ ออย่าทรงเด่นให้ดวงเวดา เชิญนิทราดำราญฤไทย
ให้แคล้วคลาศนิราศไภย พระชนม์ได้ด็ก รอย เอย ฯ
๑ ให้อะยพระเยาพระราช พระหน่อনারถจอมดกต
เทพเชิญให้ปฎิสนธิ์ ในมณฑลธิบดินทร์
๑ จำเวญเรื่องพระเดชา ทังวงษามาพร้อมด้น
พระราชชนพระจอมนรินทร์ กนิหิดอำนาจพร
๑ ดวดดีอย่ามีทุกข จำเวญคู่ขดโมสร
จงสถิตยส์ถาวร ขจรทวทังชาติรี
๑ ให้พร้อมพรังทังเกียรติยศ ทังชนบทชาวกรุงศรี
ให้บนอบชอบฤดี มาอัญชดีฟังเคชา
๑ ออย่ามีพระโรคัน จำเวญม้นพระชันษา
วรรณคู่ขพดา จงบวรณภูดคู่ข เอย ฯ

- ๖ ให้เอยวันเพ็ญ
 เหลืองชแถมแถมช้อย
 ๑ แฉ่มแจ้งแสงส่อง
 นาคางดงพรางพรม
 ๑ ทักถางเคื่อนเหมื่อนกระต่าย คด้ายคด้ายยายกับตา
 ดอยเคื่อนเคื่อนคด
 ๑ ดาวดวงสว่างโชติ
 ร่อนเร่ในเมฆ
 ๑ แฉ่นรักจักใคร่ได้
 เรียงรายพรายพราย
 ๑ ที่ดวงเด่นเป็นเอก
 ดาวดำเภาเภาใบ
 ๑ ดาวเต่าดาวจรเข้
 ดาวธงอยู่ตรงหน้า
 ๑ โชติสว่างดวงเด่น
 ดาวไถก่งโง้งอน
- พระจันทร์ก็เปล่งปลั่งดอย
 เคื่อนคดอยดอยดม
 สว่างห้องพระบรรทม
 ชำเคื่องชมพระจันทร์
 ทุกเพดาราตรี
 รุ่งโรจน์รัศมี
 จรดเคื่อนดอย
 ไม่มีใครจะช่วยดอย
 นาคางยอยเย็นใจ
 ด้นเมฆอยู่ไรไร
 ดอยอยู่ในภา
 ชนร่อนเร่ในเวหา
 ดาวพระยาอัศดร
 ดังจะแผ่นเมฆจร
 ชนดอยร่อนรายเรียง

๑ บัณฑิตการเวก

ร่อนร้องซ้องเสียง

๑ ไก่สวรรค์ชั้นเอก

ดังเทวัญบรรเลง

๑ เสียงจิ้งหรีดกรีดกรัง

ดังดนตรีบีโชน

๑ รวยรินกดินกดิน

ดมเชยราเพยพา

๑ ให้เอยพระจันทร์เพ็ญ

เคื่อนนคด้อยดอยโพนม

๑ ทรงกตคดุดมดเมฆ

งามเพดินเจริญใจ

๑ ดูดวงเดือนกเดือนดอย

ดูนารักลึกชฌนา

๑ ดวงเดือนช่างเหมือนนภักตร์ นรลักษณ์พระองค์หญิง

พริ้งเพริศประเสริฐยิ่ง

แฝงเมฆมองเมียง

ดำเนียงเด่นาเพราะเพดง

แว่ววิเวกวังเวง

ซอแจจจับใจ

หรีงหรีงเรไร

มากด้อมให้ไผ่ยา

จวงจันทน์กฤษณา

ให้ไผ่ยาเย็น เอย ฯ

ดูปลั่งเปดงวิมตโฉม

ดูน่าประโดมละดานใจ

แลวิเวกนภาโดย

จะหายไปกับไผ่นา

แซมช้อยดังเดชา

พระจันทร์ช่างงามจริง

น่านประวิงใจ เอย ฯ

๑ ให้เอยดาวพยับ	ตั้งใครประดับในเวหา	๑
เป่นรูปสัตว์ดังจัดแจง	กระจ่างแจ้งในนภา	
๑ ดุน่าเพดินเจริญใจ	แลวิโดยในเมฆา	๑
งามระยับจับตา	ด้วยดาราพร่างพราย	
๑ เวหากระจ่างเมฆ	ลวิเวกไม่ระคาย	๑
ห้อมล้อมบุหัตินฉาย	เพริศพรายจะพรรณนา	
๑ พระจันทร์ทาทรงกอด	จักรกกรไฉไล	๑
ดุจดอยเดือนในนภา	พระจันทร์ทาท่างาม เอย	
๑ ให้เอยให้เข้า	พวงมกาดูมาโดย	๑
เกดอันคด้อยดอยไป	ล็กเมื่อไรจะดอยมา	
๑ คดากคดากด้ายสมุทร	แลก็ลุดด้ายตา	๑
ล้วยลุดคณธมณฑา	แย้มมกาดลิดขจร	
๑ บานแบ่งแสงสด	ระรินรศเกสร	๑
ภุมรินบินร่อน	ว่ายว่อนเวียนวน	
๑ เกดอกกถวมัวเมา	ไซ้ล้วยเล้าวคณธ	๑
หอมพุงปรุงปน	รศลุดคณธลุดมาโดย	

๑ ดำฤๅษะพระพาย
ระรินรินกลิ่นไอด

๑ แฉ่นรำฤๅกติกดิน
พวงมาตเจ้าฟ้าเอ๋ย

๑ เย็นนาคางพรางพรม
หอมแต่กลิ่นจำปา

๑ ดำวหยุดดำวสวติ
นางแย้มแย้มชวน

๑ แก้วกุหลาบซาบทรง
หอมบุหงารำไป

๑ หอมกลิ่นอินจันทร์
รศคนธมณฑา

๑ ดอกฟ้าเจ้าฟ้าเอ๋ย
กลิ่นกลีบดะหลดดม

๑ ระววยรินกลิ่นใบก
รินรินชื่นไสย

ช่วยเซยชายมาชื่นใจ

ดึกเมื่อไรจะได้เซย

รศรินรำเพย

จะดอยเดยดับตา

ระรินดมพัดพา

มลิธาดำดวง

พุดชาดหอมหวาน

ให้รัญจวนจิตรใจ

ไม่เหมือนพวงสุมาโดย

ชื่นฤไทยทุกเพดา

อังกาบกรรณิกา

ชื่นวิญญาในอารมณ์

ยังไม่เคยเซยชม

แต่สุกรมแลยมโดย

เกสรไศกใบกใบย

ร่วงโรยไปรยปราย

๑ พวงพยอมหอมกรุ่น
หน้ากว้างพร่างพราว

กลิ่นพิภพ^๗พวง^๘ชាយ
พระพายชายเฉื่อยมา

๑ หอมหวานอวลอบ
ชื่นพระไทยไฉ่ยา

พิภพ^๗ตลบ^๘โลกา
ระริน^๗รศ^๘มา^๗โดย^๘ เอย ๗

๑ ให้เอยเข้าไฉ่ยา^๗คั่น
ยอกรกายภักตรา

เทวศ^๗หวาด^๘ใน^๗วิญญา^๘
แล้ว^๗จินตนา^๘ค^๗นึ่ง^๘ใน

๑ จึ่งเผย^๗สุวรรณ^๘บญ^๗ชร^๘
เห็น^๗แสง^๘พระ^๗จันทร^๘เชอ^๗คั่น^๘ไซ

ทวน^๗ร่อน^๘ใน^๗ฤา^๘ไทย
ด้อง^๗ถึง^๘ใน^๗ช่อง^๘แกลด

๑ บริสุทธิ์^๗มุต^๘ผาด^๗
พิ^๗หมาย^๘น^๗อง^๘เหม^๗อน^๘ปอง^๗แซ

ดุก^๗ด^๘อาด^๗ใน^๘ตา^๗แด^๘
เฝ้า^๗ชะ^๘เง^๗ชะ^๘เง^๗อ^๘ค^๗อย

๑ โอ^๗บุ^๘ห^๗ดิน^๘วัน^๗เพ็ง^๘
ดุด^๗จะ^๘เหาะ^๗ไป^๘เด^๗าะ^๘ด^๗อย

อัน^๗ป^๘ด^๗ง^๘เป^๗ด^๘ง^๗คร^๘ร^๗ไ^๘ด^๗ด^๘อย
ให้^๗เค^๘ด^๗อน^๘ค^๗ด^๘อย^๗จาก^๘ไ^๗พ^๘ย^๗ม

๑ พิ^๗นิจ^๘เด^๗ื่อน^๘ไม^๗เหม^๘อน^๗มา^๘ด^๗
ม^๗ณ^๘ทา^๗ไท^๘วิ^๗ไ^๘ด^๗ย^๘โ^๗ณ^๘ม

ยัง^๗ร^๘อน^๗รา^๘ช^๗ฤ^๘ไท^๗ย^๘โ^๗ท^๘ร^๗ม
เม^๗ื่อ^๘ไ^๗ระ^๘ไ^๗น^๘ม^๗มา^๘ถึง^๗กร

๑ เ^๗ให้^๘ด^๗อ^๘ท^๗มา^๘ด^๗ส^๘วา^๗ดิ^๘ห^๗วัง^๘
ด^๗้วย^๘ร^๗ศ^๘ร^๗ัก^๘ก^๗า^๘เว^๗ิ^๘บ^๗ร^๘อน

เจ^๗ียน^๘ห^๗วัง^๘จะ^๗ม^๘ว^๗ย^๘ม^๗ร^๘ณ^๗
จะ^๗ณ^๘น^๗ม^๘อน^๗ณ^๘น^๗ไ^๘ด^๗ดี

- ๑ เหมือนหนึ่งว่าในสายชล อันกว้างพ้นพันทวี
 แม้นดวงยิหว่าไม่ปราณี ก็เห็นที่จะมรณัง
- ๑ เหมือนตอศรศหัสจักร มากริงปักสรึงค์
 เหลือจะทนพ้นกำลึง ในทรวงดังเบนกองไฟ
- ๑ ออกเอยเมื่อยามเชย ไม่แจ้งเห็นท่านผู้ใด
 ช่วยดับทุกข์ครุฑนี้ไฉน ไม่เห็นใครก็จำจน
- ๑ อารณห์หวนครวญคร่ำ ก็น้ำอันดีสุด
 ดึกกำดัดสังคคณ ประมาณจนลัดสงยาม
- ๑ เลี้ยงไก่ชนด้นแจ้ว วิเวกแว่วหไทยหวาม
 ดำคณว่าพางาม มาร้องถามกยนิค
- ๑ พดางรับขวัญมรณัง ว่ายอดหญิงได้ปราณี
 แม่มาแลวฤาแก้วพิ เชิญมานี้เกิดสายใจ
- ๑ พิศหน้าคอยท่านอง ยิ่งหม่นหมองหฤไทย
 ออย่าเขินขามเดยทราวมไวย ปลดมาโดยของพิยา
- ๑ แลวเยยมแกลดแกลดอด พดางก็ทอดทศนา
 แดเขม้นไม่เห็นมา หวาดผวาลกกลกาย

๑ เออ^๑นี้^๒แล้ว^๓มี^๔ละ^๕เมอ^๖
จน^๗ดาว^๘เค^๙ด^{๑๐}น^{๑๑}เค^{๑๒}ด^{๑๓}น^{๑๔}ก็^{๑๕}บ^{๑๖}าย

๑ พระ^๑พ^๒าย^๓พ^๔า^๕ด^๖ุ^๗ค^๘น^๙ธ^{๑๐}มา^{๑๑}ค^{๑๒}
ก^{๑๓}ด^{๑๔}น^{๑๕}ท^{๑๖}ระ^{๑๗}ห^{๑๘}ด^{๑๙}บ^{๒๐}บ^{๒๑}อ^{๒๒}ว^{๒๓}ด

๒ เ^๑ให้^๒เอ^๓ย^๔พ^๕ระ^๖สุ^๗ริ^๘ย^๙ง
ใ^{๑๐}ห^{๑๑}า^{๑๒}ใ^{๑๓}ด^{๑๔}ย^{๑๕}ใ^{๑๖}น^{๑๗}ท^{๑๘}ว^{๑๙}ี^{๒๐}บ

อ^๑า^๒ใ^๓ด^๔ย^๕มี^๖ไ^๗ค^๘ร^๙จะ^{๑๐}จ^{๑๑}ร

ด^๑ว^๒ง^๓ด^๔ด^๕ก^๖แ^๗ด^๘ด^๙เ^{๑๐}เ^{๑๑}ด^{๑๒}

ท^๑ง^๒ด^๓ว^๔ง^๕พ^๖ระ^๗ภ^๘ัก^๙ท^{๑๐}ร^{๑๑}ด^{๑๒}ก^{๑๓}ช^{๑๔}ณ^{๑๕}า

ใ^๑ห^๒า^๓ใ^๔ด^๕ย^๖ใ^๗น^๘ส^๙ม^{๑๐}ร

น^๑า^๒ด^๓ง^๔ด^๕า^๖ร^๗พ^๘ระ^๙สุ^{๑๐}ริ^{๑๑}ย^{๑๒}น

ค^๑ร^๒ิ^๓น^๔แ^๕จ^๖ง^๗ก^๘เ^๙ก^{๑๐}เ^{๑๑}ค^{๑๒}ค^{๑๓}ด^{๑๔}ด^{๑๕}อ^{๑๖}าย

ไ^๑ม่^๒เ^๓เ^๔ด^๕ห^๖าย^๗ค^๘ว^๙า^{๑๐}ม^{๑๑}ร^{๑๒}ั^{๑๓}ญ^{๑๔}จ^{๑๕}ว^{๑๖}น

ร^๑ุ^๒ก^๓ช^๔ชา^๕ติ^๖อ^๗ัน^๘ห^๙อ^{๑๐}ม^{๑๑}ห^{๑๒}ว^{๑๓}น

แ^๑ด^๒เ^๓ค^๔ร^๕ว^๖ญ^๗จ^๘น^๙ห^{๑๐}ด^{๑๑}ั^{๑๒}บ^{๑๓}ไ^{๑๔}ไป^{๑๕} เอ^{๑๖}ย^{๑๗} ๗

จ^๑ะ^๒ด^๓ั^๔บ^๕ด^๖ง^๗ใ^๘น^๙เ^{๑๐}ห^{๑๑}ด^{๑๒}ิ^{๑๓}ย^{๑๔}ม^{๑๕}ผ^{๑๖}า

ไ^๑ม่^๒ร^๓เ^๔ง^๕ร^๖ี^๗บ^๘ร^๙ก^{๑๐}ค^{๑๑}ด^{๑๒}า

ค^๑่^๒อ^๓ย^๔ร^๕อ^๖น^๗ร^๘อ^๙น^{๑๐}เว^{๑๑}ด^{๑๒}า

ด^๑ุ^๒ค^๓ด^๔า^๕ย^๖เ^๗ด^๘อ^๙ด^{๑๐}มา^{๑๑}รา

ก^๑ี่^๒ร^๓อ^๔ย^๕รา^๖แ^๗ร^๘ม^๙ย^{๑๐}ด

มี^๑ไ^๒ค^๓ร^๔จะ^๕จ^๖ร^๗ก^๘ั^๙จ^{๑๐}า^{๑๑}จ^{๑๒}น

มี^๑ไ^๒ค^๓ร^๔จะ^๕ด^๖น^๗ธ^๘ยา^๙ เอ^{๑๑}ย^{๑๒} ๗

เร^๑ื่^๒อ^๓ง^๔จ^๕ั^๖บ^๗ระ^๘บ^๙า

๑ เ^๑ให้^๒เอ^๓ย^๔เ^๕ให้^๖ด^๗ว^๘ร^๙ร^{๑๐}ค^{๑๑}

น^๑ัก^๒ช^๓ั^๔ค^๕ฤ^๖ก^๗ษ^๘เ^๙บ^{๑๐}ิ^{๑๑}ก^{๑๒}บ^{๑๓}น

๑ เ^๑ท^๒เ^๓ว^๔า^๕ว^๖ด^๗า^๘ห^๙ก

ฝ^๑ู^๒ง^๓เ^๔ท^๕พ^๖เ^๗ท^๘เ^๙ว^{๑๐}า

เม^๑ื่อ^๒ว^๓ด^๔ัน^๕ต^๖ฤ^๗ค^๘ุ^๙ฝ^{๑๐}น

ใ^๑ห^๒ั^๓ม^๔ด^๕ม^๖น^๗เ^๘ม^๙ฆ^{๑๐}า

ใ^๑ห^๒ั^๓ฝ^๔น^๕ค^๖ก^๗ด^๘ง^๙มา

ก^๑ั^๒บ^๓น^๔าง^๕พ^๖า^๗พ^๘อ^๙น^{๑๐}ร^{๑๑}า

๑ เล่นฝนดี โทนทับ

เป็นคู่เคียงเรียงรำ

๑ เทพไท้ไคว่คว่า

เรียงล่อรรอ

๑ กรีดกรายปลายหัตถ์

บทแบบแนบเนียน

๑ คดอเคด้าเพราพริง

หงษ์ร่อนกรกาง

๑ รำท่าม้าคดี

กนิรินบินลง

๑ มังกรช่อนฟอง

ข่มพรายชม้ายเมียง

๑ รำนารายณ์กรายศร

ท่าพระรามตามกวาง

๑ กรีดเต็บเทพพนม

เมียงชม้ายชายคา

ร้องรับจับรำ

ระทวยท่าท่วงที่

นางฟ้าพ่อนั้น

รำคองเวียน

ฉวยวัดฉวยวัดเฉวียน

ผลัดเปลี่ยนท่าทาง

รำเปดถึงให้เด่นหาง

ทำนองกวางเดินดง

ไต่หนี่คอง

เฮยวองคองคองเอียง

ประคองคดอเคียง

รอรียงเคียงนาง

มังกรกนิหาง

ทำนองนางมโนรา

รำเปนพรหมดีหน้า

ไคว่คว่านารี

๑	หัด ^๕ ก ^๕ เด ^๕ ยว ^๕ เก ^๕ ยว ^๕ ก ^๕ ระ ^๕ ห ^๕ ว ^๕ ด	บ ^๕ อ ^๕ ง ^๕ บ ^๕ ด ^๕ ด ^๕ ด ^๕ ห ^๕ น
	ด ^๕ อ ^๕ ไ ^๕ ด ^๕ ไ ^๕ น ^๕ ท ^๕	ช ^๕ ิ ^๕ ก ^๕ ช ^๕ ป ^๕ ร ^๕ ี ^๕ ด ^๕ า
๑	ร ^๕ ำ ^๕ ร ^๕ ำ ^๕ ย ^๕ ย ^๕ ำ ^๕ ย ^๕ ำ ^๕ ง	ก ^๕ ิ ^๕ น ^๕ ร ^๕ ก ^๕ ำ ^๕ บ ^๕ ิ ^๕ ก ^๕ ร ^๕ า
	ก ^๕ ร ^๕ ิ ^๕ ด ^๕ ก ^๕ ร ^๕ ำ ^๕ ย ^๕ ำ ^๕ ย ^๕ ช ^๕ ว ^๕ า	ป ^๕ เ ^๕ น ^๕ ม ^๕ ำ ^๕ จ ^๕ ฉ ^๕ า ^๕ ช ^๕ ม ^๕ ช ^๕ ด
๑	ท ^๕ ำ ^๕ พ ^๕ ร ^๕ ะ ^๕ ร ^๕ ท ^๕ ไ ^๕ ย ^๕ น ^๕ ด ^๕ ำ ^๕ ร	ด ^๕ อ ^๕ ด ^๕ ด ^๕ ง ^๕ ว ^๕ า ^๕ ด ^๕ ก ^๕ ุ ^๕ ณ ^๕ ท ^๕ ด
	ช ^๕ ด ^๕ ช ^๕ อ ^๕ ย ^๕ ด ^๕ ร ^๕ อ ^๕ ย ^๕ ด ^๕ น	แ ^๕ ก ^๕ ม ^๕ ก ^๕ ด ^๕ ก ^๕ ุ ^๕ ม ^๕ ก ^๕ ร
๑	น ^๕ ำ ^๕ ง ^๕ ด ^๕ ว ^๕ ร ^๕ ร ^๕ ค ^๕ เ ^๕ ย ^๕ อ ^๕ ง ^๕ ก ^๕ ร ^๕ ำ ^๕ ย	ร ^๕ ำ ^๕ น ^๕ ำ ^๕ ร ^๕ ำ ^๕ ย ^๕ น ^๕ ก ^๕ ง ^๕ ค ^๕ ร
	เ ^๕ ห ^๕ ด ^๕ อ ^๕ บ ^๕ ช ^๕ ำ ^๕ เ ^๕ ด ^๕ อ ^๕ ง ^๕ เ ^๕ ค ^๕ อ ^๕ ง ^๕ ค ^๕ อ ^๕ น	ง ^๕ ำ ^๕ ม ^๕ ง ^๕ อ ^๕ น ^๕ อ ^๕ อ ^๕ น ^๕ ก ^๕ ำ ^๕ ย
๑	ท ^๕ เ ^๕ ว ^๕ ญ ^๕ ก ^๕ น ^๕ ห ^๕ น ^๕ ำ ^๕	น ^๕ ำ ^๕ ง ^๕ พ ^๕ ำ ^๕ เ ^๕ อ ^๕ ย ^๕ ง ^๕ อ ^๕ ำ ^๕ ย
	ไ ^๕ ว ^๕ ไ ^๕ จ ^๕ ง ^๕ ห ^๕ ว ^๕ ะ ^๕ ป ^๕ ระ ^๕ ป ^๕ ร ^๕ ำ ^๕ ย	ร ^๕ ำ ^๕ ด ^๕ อ ^๕ ย ^๕ ช ^๕ ำ ^๕ ย ^๕ เ ^๕ ำ ^๕ ว ^๕ ง
๑	ฉ ^๕ ว ^๕ ย ^๕ ช ^๕ ิ ^๕ ด ^๕ ติ ^๕ ด ^๕ พ ^๕ ัน	น ^๕ ำ ^๕ ง ^๕ ด ^๕ ว ^๕ ร ^๕ ร ^๕ ค ^๕ ห ^๕ ัน ^๕ ห ^๕ ด ^๕ ง
	ห ^๕ ด ^๕ ก ^๕ เ ^๕ ด ^๕ ย ^๕ ง ^๕ เบ ^๕ ี ^๕ ย ^๕ ง ^๕ บ ^๕ ัง	เ ^๕ ว ^๕ เ ^๕ ย ^๕ น ^๕ ระ ^๕ ว ^๕ ง ^๕ ว ^๕ อ ^๕ ง ^๕ ไ ^๕ ว
๑	ท ^๕ เ ^๕ ว ^๕ บ ^๕ ุ ^๕ ต ^๕ ร ^๕ ย ^๕ ุ ^๕ ด ^๕ ห ^๕ ั ^๕ ด ^๕	น ^๕ ำ ^๕ ง ^๕ ด ^๕ บ ^๕ ั ^๕ ด ^๕ ไ ^๕ บ
	ค ^๕ ุ ^๕ ช ^๕ เก ^๕ ษ ^๕ ม ^๕ เป ^๕ ร ^๕ ม ^๕ ไ ^๕ จ	ท ^๕ เ ^๕ ไ ^๕ น ^๕ เ ^๕ ี ^๕ ง ^๕ ไ ^๕ ก ^๕ ร ^๕ ด ^๕ ำ ^๕ ค ^๕ เ ^๕ อ ^๕ ย ๗
๑	เ ^๕ ห ^๕ เ ^๕ อ ^๕ ย ^๕ น ^๕ ำ ^๕ เ ^๕ อ ^๕ ก	ม ^๕ ณ ^๕ เ ^๕ ม ^๕ ะ ^๕ ด ^๕ า
	ด ^๕ อ ^๕ ย ^๕ เร ^๕ ไ ^๕ น ^๕ เ ^๕ ม ^๕ ะ ^๕ ห ^๕ ำ	ถ ^๕ ิ ^๕ อ ^๕ จ ^๕ ิ ^๕ น ^๕ ด ^๕ ำ ^๕ ด ^๕ ง ^๕ ด ^๕ ำ ^๕ ว

๑ โยนเด่นเห็นแก้ว	ด้ว่างแวงวามวาว
ดอยฟ้าเวหาหา	รูปราวกับกินรี
๑ ทรงเครื่องเรื่องจำรัส	อร่ามรัศมีฉวี
ชูช่วงดวงมณี	เดือนดอยดีดามา
๑ เดียบรอบขอบทวิป	อยู่กลางกดับเมฆา
เชยชมยมนา	เฝ้ารักษาฉินธุ
๑ ครันปัจฉิมคิมหันต์	ถึงวสันตฤดู
ฟ้าคำรณฝนฟู	เลี้ยงชูชู้ดาดเซ่น
๑ ดอยด่องดอองอาบ	กระฉินธุชาบทรวงเย็น
เคยรารบำเปน	ดอเด่นกับเทวัญ
๑ ชูแก้วแวงด้ว่าง	รำดวณางสาวด้วรรค
ดอเดยวเกยวพัน	พวกเทวัญกันกาง
๑ ฅวยฅุดยุดหยอก	ด้พยอกเฝ้านาง
โยนแก้วแวงด้ว่าง	ให้เนตรพรางพราย เอย ๗
๓ ให้เอยเฝ้านาม	เทพรามด้รमार
มมอถอชวาน	อยู่วิมานมณีนิด

๑ หน้าเขี้ยวเขี้ยววงอก
เมืองสวรรค์ชั้นอินทร์

๑ เดียวรอบขอบพระเมรุ
เห็นนางเอกเมขลา

๑ กับคู่ร่างค่างสวรรค์
จับบำทำเซิง

๑ คิดจะใคร่ได้แก้ว
แกว่งขวานชาญไชย

๑ ต่างวิ่งทั้งกรับ
กลัวยักษ์นักหนา

๑ เมฆดากดำแกว
โยนสว่างเหมือนอย่างไฟ

๑ หน้ามืดฮึดฮาด
แค้นนางขวานขวาน

๑ ฤทธิแก้วแคล้วคลาด
โหดได้ไขว่คว้า

ดีเหมือนดอกอินทนิล
เกรงฉันทุกเทวา

ตรวจตระเวนเวหา
โยนจินดาตั้งเปดวเพลิง

ฝูงเทวัญบรรเทิง
รินเริงบรรเทิงใจ

เด็ดแก้วแววไว
โหดได้เทวา

โทนทัมรามา
หลบหน้าหนีไป

ดื้อแก้วแววไว

ปลดปล่อยเนตรมาร

กรวดกราดโกรททยาน

เปรี้ยงดังท้านโดกา

ยิงกรวดกราดโกรธา

เมฆดาดื้อเวียน

๑ ยักษ์ โถม โจม โจน	นางก็ โยน วิเชียร
หัด กัด อด อด เหวียน	ดื้อ เวียน วงวน
๑ เป็ ^๕ รียง เป็ ^๕ รียง เต็ ^๕ ยง ขวาน	ก้อง ด้ ^๕ ท้าน ด้ ^๕ ากด
ไต่ ^๕ นาง กตาง ฝน	มี ^๕ คมน ใน เมฆา
๑ นวด นาง นัน ^๕ ข้าง ดื้อ	วัง ^๕ รอร อด ^๕ นรา
เวียน ไร ^๕ ไปมา	ใน จักร ^๕ ราชย์ เอย ๗

เรื่อง กากี

๑ ให้ ^๕ เอย ให้ ^๕ กต่าง	ถึง ^๕ เรื่อง ราว ด้ ^๕ กฤณา
ครุ ^๕ ราช บั ^๕ กษา	อุม ^๕ กากี บิน
๑ ดื่อง ^๕ ดม ชม ทวีป	ใน ^๕ กตาง กตึ ^๕ บเม ^๕ ชิน
ข้าม ^๕ คิริ คี ^๕ ขริน ทร	มู ^๕ จติ นท ^๕ ช โด ^๕ ธร
๑ ช ^๕ ชม พนม แแนว	นัน ^๕ เขา แก ^๕ วยุ ^๕ คัน ทร
ด้ ^๕ ตค ภาณ ทั ^๕ ด้ ^๕ ทัน ทร	แล ^๕ ด้ ^๕ ดอน ด้ ^๕ วน เค้า ^๕ ปดา
๑ ง ^๕ เง ^๕ อก ชน เก ^๕ ด ^๕ อก ก ^๕ ก ^๕ ด ^๕ ง	มี ^๕ ค ^๕ มิง ค ^๕ ด ^๕ ม ^๕ ัจ ^๕ ณา
จร ^๕ เข แด ^๕ เห ^๕ รา	ทัง ^๕ โด ^๕ มา แด ^๕ ปดา ^๕ วา ^๕ พ
๑ โยน ^๕ แผ่น เถ ^๕ น ระ ^๕ ด ^๕ อก	ช ^๕ ด ^๕ กระ อด ^๕ ก ^๕ ณา ^๕ ค ^๕ ณา ^๕ น
นา ^๕ คา ^๕ อ ^๕ น ^๕ ก ^๕ ถา ^๕ หา ^๕ ญ	ชน ^๕ พ ^๕ น ^๕ พ ^๕ ถา ^๕ น ^๕ ค ^๕ ง ^๕ คา

๑ หัดดินบิณฑา
 ในทเดเกตรา
 ๑ ดำนินิดจิดจว
 ชมชั้นหญไทย
 ๑ อุ่มแอบแนบชิต
 บกออรอนรา
 ๑ ดอยรอบขอบพระเมรุ
 ชมป่าหิมพานต์
 ๑ ดินรพคตบแผ่น
 ราชดีหัดม้หงอน
 ๑ นรดังห์แดลิ่งค่าง
 ยักษ์มารชาญณกรรจ
 ๑ นักสัทธิวิทยา
 กิณรินแดกนิร
 ๑ ห่านหงษ์หลังเกษม
 พระฤาษชีบา

๑๗

กคาบชนบนเวหา
 บ้างแด่นมาแด่นไป
 เห็นหิวหิวอยู่ไรไร
 ก็ลอยไปในเมฆา
 ถนอมสันนิษแด่นหา
 กระพ้อพาแผ่นทยาน
 บริเวณจักรวาฬ
 เริงชานพระเมรุธร
 ดิ่งโตกิเดณแด่มังกร
 แก้วกฤษณรแดณัททนต์
 อิกเชียวทางแดกมณัณท์
 ทงคนชรพวเรนทร
 ถอคทาณุศว์
 ราชพอรอนรา
 อยู่ห้องเหมคหา
 หาบผตาเดียบเนิน

๑ คน^๑บ^๒า^๓ท^๔ง^๕มา^๖เห^๗ม^๘ย^๙ว

ด^๑อ^๒ย^๓ด^๔ม^๕ช^๖ม^๗เพ^๘ดิ^๙น

๑ มี^๑ห^๒บ^๓ห^๔อ^๕ง^๖ป^๗ด^๘อ^๙ง^{๑๐}เป^{๑๑}ด^{๑๒}ว

ด^๑ค^๒ห^๓ด^๔น^๕เป^๖น^๗ช^๘น^๙ช^{๑๐}า^{๑๑}น

๑ บ^๑า^๒ง^๓เช^๔ย^๕ว^๖ชา^๗ว^๘ด^๙ว^{๑๐}า^{๑๑}ว^{๑๒}ว^{๑๓}า^{๑๔}ม

ช^๑ม^๒พ^๓ด^๔า^๕ง^๖ท^๗า^๘ง^๙ช^{๑๐}

๑ ที่^๑ด^๒ัง^๓เย^๔ย^๕ม^๖เท^๗ย^๘ม^๙พ^{๑๐}า

ร^๑ู^๒ร^๓า^๔ง^๕เห^๖ม^๗อ^๘น^๙อ^{๑๐}ย^{๑๑}า^{๑๒}ง^{๑๓}ค^{๑๔}น

๑ ย^๑ม^๒ย^๓อ^๔ง^๕ผ^๖อ^๗ง^๘ภ^๙ก^{๑๐}ก^{๑๑}ร^{๑๒}

น^๑อ^๒ย^๓น^๔อ^๕ย^๖ย^๗อ^๘ย^๙ว^{๑๐}ระ^{๑๑}ย^{๑๒}า

๑ ที่^๑มี^๒ภ^๓ท^๔ธิ^๕ป^๖ล^๗ิ^๘ด^๙เ^{๑๐}ด^{๑๑}

พ^๑ว^๒ก^๓น^๔ก^๕ด^๖ท^๗ธิ^๘ภ^๙ท^{๑๐}ธิ^{๑๑}น^{๑๒}อ^{๑๓}ย

๑ บ^๑า^๒ง^๓ค^๔ะ^๕ก^๖า^๗ย^๘บ^๙า^{๑๐}ย^{๑๑}บ^{๑๒}น

ช^๑ิ^๒ง^๓ช^๔ว^๕ง^๖ห^๗ว^๘ง^๙ห^{๑๐}ิ^{๑๑}ง^{๑๒}ช^{๑๓}

๑ ที่^๑ไ^๒ม^๓ไ^๔ก^๕ไ^๖ด^๗ไ^๘ย^๙เ^{๑๐}ย^{๑๑}

ที่^๑ไ^๒ด^๓ไ^๔ว^๕ไ^๖ว^๗น^๘น

ก^๑ิ^๒จ^๓ง^๔ก^๕น^๖เท^๗ย^๘ว^๙ค^{๑๐}ุ^{๑๑}ม^{๑๒}เด^{๑๓}น

พ^๑น^๒ม^๓เน^๔น^๕แ^๖น^๗ว^๘ชา^๙ร

ค^๑ห^๒ว^๓ย^๔เห^๕ว^๖ร^๗ไ^๘ห^๙ู^{๑๐}า^{๑๑}น

เ^๑ง^๒อ^๓ม^๔ท^๕ระ^๖ห^๗ง^๘า^๙น^{๑๐}เม^{๑๑}ฆ^{๑๒}

ร^๑เ^๒อ^๓ง^๔อ^๕ร^๖า^๗ม^๘ร^๙ค^{๑๐}มี

บ^๑อ^๒ก^๓ค^๔ค^๕ิ^๖น^๗ร^๘ม^๙ด

น^๑น^๒ค^๓น^๔น^๕า^๖ว^๗ิ^๘ธ^๙ด

ค^๑ง^๒า^๓ม^๔พ^๕น^๖ค^๗ณ^๘น^๙า

วิ^๑ไ^๒ด^๓ย^๔ด^๕ก^๖ษ^๗ณ^๘ด^๙ัง^{๑๐}เด^{๑๑}ช^{๑๒}า

เพ^๑ท^๒ย^๓า^๔ช^๕ร^๖ค^๗อ^๘ย

อ^๑ุ^๒ม^๓ร^๔เ^๕ห^๖เ^๗า^๘ห^๙ะ^{๑๐}ด^{๑๑}อ^{๑๒}ย

เ^๑า^๒ไ^๓ม^๔ด^๕อ^๖ย^๗เ^๘็^๙ย^{๑๐}ง^{๑๑}อ^{๑๒}ิ^{๑๓}ง

เพ^๑อ^๒น^๓ย^๔ุด^๕ค^๖ิ^๗น^๘ท^๙ก^{๑๐}ด^{๑๑}ง

เ^๑็^๒ย^๓อ^๔อ^๕อ^๖ง^๗แ^๘น^๙น^{๑๐}น^{๑๑}

บ^๑า^๒ง^๓ท^๔ม^๕แ^๖ท^๗ง^๘ฆ^๙า^{๑๐}พ^{๑๑}น

ถ^๑ิ^๒ง^๓เจ^๔็ด^๕ว^๖น^๗ก^๘เ^๙น^{๑๐}า^{๑๑}ไ^{๑๒}ว

๑ พระบอกนางทางพา ดอยฟ้าสู่ราโดย
 เทียวชมเด่นให้เย็นใจ แดงกดับไปวิมาน เอย ฯ

เรื่องพระอภัยมณี

๑ ให้เอยให้ละห้อย พราหมณ์น้อยศรีสุวรรณ
 แรมดำนกตำหนักจันทร์ พระสุริยันฉันทยา
 ๑ ให้อาศรมฤๅษีเทวศ ถึงแกวเกษรา
 ได้เห็นภักตร์ตรรกขณา ยังคิดตาทุกนาท
 ๑ ชมแท่นทองที่รองทรง ของอนงค์องค์บุตรี
 หอมหวานยวนยัย อยู่ในที่ไฉยา
 ๑ เฝยพระแกดแดกระจำง เห็นเดือนสว่างในเวหา
 ทรงกอดจรณา เหมื่อนนวดหน้าพระนงนวด
 ๑ อนาคตหนาวเค้าร่ำร้อย ให้ละห้อยโหยหวาน
 นึกเห็นเมื่อเด่นดวณ เด็ดดวณดกขณา
 ๑ เนตรขนงวงวิลาศ พิศเพียงบาดไหยนา
 พระกรรณแกวแหวคา ดังกดับผกาโกมต
 ๑ ด้องกรก้ออันชด ดังอนรทพระสุริยน
 ปรางประพระสุคนธ์ พิศเพียงผลดกจันทร์

- ๑ ทรวดทรงพระองค์อ่อน ดึงอัปศรดาวดวรงค์
โกมุทบุษบัน ไม่เทียมถันประทุมมา
- ๑ โอบรู้สัดอาดดังชาดจิม เมื่อยามยิมดังเดชา
เมื่อเนตรน้องมาต้องตา ดังด่ายพามาฟาดทรวง
- ๑ แฉ่นรักสัดักอก ยิ่งกว่ายากภูเขาดวง
จะใคร่อุ้มพุ่มพวง มาแนบทรวงได้ยา
- ๑ ผิวเห็ดองระเรื่อรอง เหมือนเนอทองธรรมดา
มั่นสมรักจะดักพา ดงเภตราทางใบ
- ๑ คุนเอน่วมอย่นุ่มน่ม จะชมชิมให้อิ่มใจ
มั่นถมดีจะคดีใบ แด่นไปในนที
- ๑ จะปลอบประโดมโฉมฉาย ชนนั่งบนท่ายบาหัด
แย้มสรวดขวนยี่ จะชวนชให้ชมปลา
- ๑ มีต่างต่างกลางทะเล ทงจรเข้เหรา
ฝูงกระให้ทั้งโตมา เค็ดอนคดาอยู่ตามกัน
- ๑ กุ้งกั้งแถมังกร สดับดลอนหลายพรรณ
นาคราชผาดผืน ปลาอำพันตะเพียนทอง

๑ วาฬใหญ่ขึ้นได้คู่

เงือกงคคะนอง

๑ กริวกราวกัเต้าตาม
คดาเคด้าดำเงาจร

๑ เกาะใหญ่ไม้ช่อ่ม
เหมื่อนจอกน้อยดอยเวียง

๑ นิ่งนิกจนตักดิน
เคตมระงับหัดไป

๒ ให้เอยให้กล่าว
องค์สุวรรณมาดี

๑ กับดินสมุทรสุดวาติ
อยู่เขารุงปดายทุ่งนา

๑ แบ่งส่วนกุศลผลบุญ
ดาวดูรางคันางชี

๑ คัดรักชกประจำ
เงียบดังจิตวิดา

ผูกฟุ้งฟอง

ดอยด่องชโดธร

จนากจนตามดัดบดดอน
ในสาครรายเรียง

เบนพุ่มพุ่มเคียงเคียง
พิศเพียงจะเพตินใจ

ถอนด่อนอาโดย

อยู่ในห้องไดยา เอย ฯ

ถึงพระดาบคนี้

บวชด้วยมีศรัทธา

อรุณราชนัดดา

ออกนึ่งน้ำกุฎี

ให้องค์อรุณรัศมี

แต่ดวนมีศรัทธา

พมพำภาวนา

พระสุริยาเย็นรอนรอน

๑ ชื่นน้อยห้อยโหย

จึงจอกออกหอน

๑ เริงร้องซ้องแซ่

น้ำคแปนคู่เคียง

๑ แม่นกกกกอด

แจ้วแจ้วแก้วกะดิง

๑ นั้งชมไต้มนัก

พดบค้าย่าซ้อง

๑ หอมดอกไม้ไก่อถักฎิ

ยิหุบบุบผา

๑ เย็นยะเยียบเงียบดั่งดี

หึ่งหึ่งผิงภมร

๑ หอมอังกาบกุหลาบเทศ

ให้ซาบทรวงหลวงชี

๑ ตมไชยโรยริน

รศคนชปนกัน

วิเวกโหวยวิงวอน

นกนอนวังเวียง

คดอแคลกรัดเคี้ยง

แอ่นเอียงแอบอิง

ลูกพลอดวอนวิง

จับที่กิ่งไทรทอง

กับหน่อกษัตริทงดอง

เดือนดองด่างตา

สาวหยุดมดิดา

แย้มผกาดินขจร

พระพายพัดมาอ่อนอ่อน

เซยเกสรดุ่มาดี

การะเกดริมกุฎิ

ด้วยมดหาดายพรรณ

หอมลูกอินกดินจันทน์

เหมือนกดินกดินตระหลบดม

๑ นิ่งระงับหัดับตา
ถึงหอมระรื่นไม่สิ้นชม

๓ ๑ ให้เอยพระราชบุตร
กับอรุณรัศมี

๑ แยมัดรวดชวนกัน
พูดเด่นเจรจา

๑ แะไซไทรตรัด
ร่อนเร่ในเมฆ

๑ ถ้าเช่นนี้พิเคราะห์ได้
ค่อยดอดกรซ้อนตระกอง

๑ เย็นชื่นดินดึก
ชวนพระน้องร้องปลื้มกรว

๑ โอ้ว่าเจ้าการะเกด
น้องห้ามไว้ก็ไม่ฟัง

๑ รู้จักตัวกตัญญูกรรม
เดือนส่องต้องคิด

อุดำหิรักษาอารมณ์
ตามเพศพรหมจรรย์เอย

ดินสมุทรนี้
นั่งอยู่หน้าชาดา
นั่งหน้าชา

กับน้องยานาวี
เรื่องจรัสรัศมี

มาตรงที่เกดทอง
จะเหาะไปประคอง
มาไว้ในห้องไฉยา

ดื่มรำภาภาวนา
จนหลงว่าชวนดังดัง
ขึ้นมาเทศจะไปท้ายวัง

จะแทงฝรังดังกา
ชักประจำภาวนา

ดังจินดาดวงดาว

- ๑ ดัวยเขารุง^๒รุง^๒เรื่อง
แวมด^๒ว่าง^๒พ^๒ร้าง^๒พ^๒ราว
- ๑ พ^๒ร้าง^๒พ^๒ร้าง^๒นาคาง^๒เหยา^๒ะ
ดาว^๒ก^๒เค^๒ด^๒เอน^๒เค^๒เอน^๒ก^๒ค^๒ด^๒อย
- ๑ เย^๒น^๒ยะ^๒เย^๒ย^๒บ^๒เง^๒ย^๒บ^๒ด^๒ง^๒ค^๒
พระ^๒เพ^๒ติ^๒น^๒จิ^๒ตร^๒ไม^๒นิ^๒ท^๒รา
- ๑ เค^๒เอน^๒ด^๒อง^๒ม^๒อง^๒เพ^๒ียง
ห^๒ด^๒บ^๒ด^๒นิ^๒ท^๒จะ^๒พิ^๒ศ^๒ไ^๒น
- ๑ น^๒ว^๒ด^๒ห^๒น^๒า^๒เห^๒ม^๒เอน^๒กา^๒ระ^๒เก^๒ด^๒
ถึง^๒นาง^๒ด^๒ว^๒รร^๒ค^๒ช^๒น^๒พ^๒า
- ๑ ช^๒าย^๒ไ^๒ด^๒เ^๒ม^๒ัน^๒ไ^๒ด^๒น^๒ุ^๒ช^๒
ย^๒ม^๒เย^๒เอน^๒เห^๒ม^๒เอน^๒จะ^๒ช^๒ว^๒น
- ๑ พิ^๒ศ^๒เพ^๒ง^๒เ^๒ด^๒ง^๒ค^๒เ^๒เอน^๒
พ^๒า^๒ชา^๒ว^๒ด^๒าว^๒ป^๒ระ^๒กา^๒ย
- ๑ เ^๒ด^๒ียง^๒ค^๒ุ^๒เห^๒ว^๒า^๒เร^๒า^๒ร^๒อง^๒
ไ^๒เก^๒กระ^๒ช^๒น^๒ช^๒ัน^๒ชา^๒น
- บ^๒้าง^๒เช^๒ย^๒ว^๒เห^๒ด^๒อง^๒แ^๒ว^๒ว^๒า^๒ว^๒
อ^๒ร^๒าม^๒รา^๒ว^๒เพ^๒ช^๒ร^๒พ^๒ด^๒อย
- เ^๒าะ^๒เ^๒าะ^๒ม^๒อย^๒ม^๒อย^๒
จะ^๒เ^๒เอน^๒ด^๒อย^๒ด^๒ับ^๒ค^๒า
- พระ^๒พ^๒าย^๒พิ^๒ด^๒ร^๒า^๒เพ^๒ย^๒พ^๒า
แ^๒ต^๒เ^๒น^๒อง^๒ยา^๒น^๒น^๒ห^๒ด^๒บ^๒ไ^๒ไป
- จะ^๒แ^๒ง^๒เ^๒ค^๒เ^๒ย^๒ง^๒แ^๒ช^๒ไ^๒ว^๒
ง^๒า^๒ม^๒วิ^๒ไ^๒ด^๒ย^๒ด^๒ัก^๒ช^๒ณ^๒า
- ด^๒ัง^๒ด^๒ว^๒ง^๒เน^๒ตร^๒ช^๒อง^๒เช^๒ษ^๒ฐ^๒า
ก^๒ไ^๒ม^๒ไ^๒ด^๒เ^๒ภา^๒เท^๒ย^๒ม^๒น^๒ว^๒ด
- จะ^๒ร^๒ัก^๒ด^๒ุ^๒ด^๒แ^๒ด^๒น^๒ด^๒ง^๒ว^๒น
ไ^๒ห^๒ร^๒ัญ^๒จ^๒ว^๒น^๒ไ^๒จ^๒ช^๒าย
- ด^๒ม^๒าย^๒เห^๒ม^๒เอน^๒ก^๒ับ^๒เค^๒เอน^๒ห^๒ง^๒าย^๒
พ^๒ฤ^๒ก^๒ษ^๒พ^๒ร^๒าย^๒ไ^๒พ^๒ย^๒ม^๒มา^๒ด
- เ^๒ด^๒เ^๒น^๒า^๒ะ^๒ก^๒อง^๒ก^๒ิง^๒ว^๒า^๒ด^๒
วิ^๒เว^๒ก^๒ห^๒ว^๒า^๒น^๒ว^๒ัง^๒เว^๒ง

๑ เหมหงษ์บุหร้อง
กตระขิงก็ดังเอง

๑ ดมว่าวหนาวชน
งีบระงับหลับไหล

๑ ให้เอ๋ยหน่อกษัตริ
บวชเด่นเด่นก็เปนนั

๑ แอบซอฮอนนอนเพลา
พรหมจรรย์จรูญญา

๑ พระเจ้าดงพรงัน
หลวงบ้าไม่ว่าไร

๑ ถามเท่าไรก็ไม่ตรัส
กตว้าอด้าให้ทำ

๑ ดมมนต์เดี่ยหมดต้น
รศคนธมณฑา

๑ รินรินชื้นชุ่ม
ให้หวิวหวิวหวิวโหย

ดังพาทย์ฆ้องประโคมเพด
เสียงเห่งเห่งว้างเวงใจ

หอมระรื่นฤไทย
ในที่ไฉยา เอย ฯ

นางอรุณรัศมี
กับฤๅษีพิยา

ว่าพระเจ้าบ้าเจ้า

เขาแปลว่าอันใด

จะมานิ่มนคไป

ฤๅจะไปตามคำ

ดมาบัตติกรรม

ชักประจำภาวนา

ด้วยหอมกดินบุบผา

มติดาถมโซย

กดินนางแย้มยมโดย

รวง รอยกำดัง

๑ ประหลาดเห็ดอเนก
ได้ยงหรงหรงทกยง

๑ จักรจันต์นั้นเด่นาะ
กระดิงดงหงงเหง

๕ ๘ ๐ ๕ ๒
๐ ครินเยนยานาคาง
ถมเซยว้าเพยพา

๕
๐ ให้เคยเห็นดาว
โคมดวงวันพา

๕
๐ เดียวหงดวงเดิน
แด่เหตียวเปตียวใจ

๑ เห็นแต่สัตว์จุตบาท
เล็ดลอดห้วงทยาน

๑ นางหัตถกตัตตเตน
ให้หิวโหยโรยกำดั่ง

๑ แด่พระสุริยา
ผู้ดั่งเกศเขตรวง

จะได้เข้าไปในวัง

๔ ๔ ๕ ๖
พ พ ย ง ว ง เว ง

ดั่งบัณเฑาะว์ดัดเพื่อง

ให้วงเวงวิญญา

พรอัยพรำงพฤษา

๕
พันวิญญาเย็น เคย ฯ

ถึงตึกตำรวจ^๒ตึก^๒

ทรงอาชามากดางไพร

พนมเปญพนาโดย

วิเวกในตงคาส

มฤคิราชเรตฟาน

เลี้ยงสัตว์ทางดัดเทอนดิง

แนวเหนือพนมวง

๒๔๖๘
จนมากทงกอดินแรง

๘๑
กเบียงบายชายแดง

ไม้ร^๒แห่งหนทาง^๑

- ๑ แดงวาเป็นบ้าชั่ว ข้างซ้ายชัฏเขาขวาง
 ด่วนบ้าดังยงยาง ไปตามหว่างคี่ชรินทร์
- ๑ เป็นไกรกกรวยห้วยธาร หุบดห่านเหวหิน
 ฝูงปักษาเที่ยวหากิน บ้างโผบินร่อนเรียง
- ๑ แฉ่วแฉ่วแฉ่วพุดดอ ดอกดอด้งเคียง
 กระตุ่มภูเป็นคู่เคียง เค้าโมงเมียงมองแด
- ๑ ฝูงอิคุ้มคุ้มขาบ กระจับกระจาบจอแจ
 นกออกเอยงเคียงคืบแค เคียงซ้อแซ่ดนั้นไพร
- ๑ โพรโดกนั้นโอดเคียง เสด่นาดำเนียงนกตะไ
- กินปดีเปด้าเขาไฟ จับกิ่งไม้มองเมียง
- ๑ ไก่ฟ้าพระยาตอ ชันจ้อแจวเคียง
- นกอดุดอดุดอเคียง กะเรียนเรียงวังน่าน
- ๑ ฝูงยางกรอกดอแก้ว กระเตนกระต้วหัวขวาน
- เบญจวรรณชันชาน บ้างบินผ่านโผจร
- ๑ คุดาให้โกกิด นกขมนเห็ดองอ่อน
- เรียงจับส์ต็บส์ตอน นางนวดนอนแนบนาง

๑ บ้างเวียนวังบนกิ่งไม้
ชมเพลินเดินพาด

๑ บารบุนขุนแผน
ตัวเขียวเหยี่ยวตะไกร

๑ ที่เืองมเงาเซาด้ง
ปักเจ้าอรอนรดง

๑ นกยูงเปนฝูงพอน
กริดกรายชมายเมียง

๑ ด่าดิกาสู่วาที่
เหมือนนกเดียงในเวียงวัง

๑ โอ้อักระหกระเหิน
มาเดยวหลงวงวน

๑ บาระหงดงดัก
หอมระรินชื่นฤไทย

๑ แก้วกุหลาบอังกาบแกม
ด้อยฟ้าดูน่าชม

บ้างชุกใช้บั๊กหาง
วิเวกวางเวงใจ

ตระเวนกระแวนระวังไพร

ได้ดุกโก่เวียนวง

แต่ดวนฝูงเหมหงษ์

ประดานดงดำเนียง

เหมือนนดครว้าเวียง

ประดานเดียงด้นั้นดิง

นกไนรีเรียงรัง

พระเนตรหล่งหล่อชด

เคราะห์เพ็นอับจน

ไม่เห็นหนทางไป

ดพรังพฤกษาได้ว

ดอกไม้ไพรพนม

นางเด็ดแซมมวดยม

ทั้งตุกรมยมโดย

- ๑ บ้างบานตูมเป้นพุ่มพวง บ้างหล่นร่วงกดับโรย
ทั้งพระพายชายไสย เกสรไปรยปรายมา
- ๑ ทั้งรวยรินอินจันทร์ กะดำนันกฤษณา
เพดินพระไทยไคคดา จนดูรียาเย็นรอนรอน
- ๑ ครันถึงธารต์อันล่อลัด เขาองค์คังขร
จึงจอกออกเห่าหอน ในดงดอนตูมมิดมัว
- ๑ เตี้ยงชนวิเวกโหวย ละห้อยโหยหาผัว
วังเวงน่าเกรงกลัว แดเห็นตัวอยู่ไรไร
- ๑ เห็นท่แท่นแผ่นผา ที่ไต่ยาอาไศรย
ลงจากมำคดาไคด เขานั่งไต่ ไทรทอง
- ๑ ดิ้วยตาเดอยเห็นอยนั้ก พระวรภักตร์หม่นหมอง
แถวทรงเป็ดองส์ใบกรอง นางปรองกายา
- ๑ ค่อยเอนองค์ดงบนอาคัน พระเคียรพาดแผ่นผา
ให้หิวโหยโรยรา นิ่งนิทราตรอมใจ
- ๑ เตี้ยงจ้งหรีดกรีดกริ่ง หรีงหรีงเรไร
เค็ดมระงับหลับไป ไต่ต้นไทรทอง เอย ฯ

- ๖ ให้เอ๋ยเห็บท
พระอภัยมณี
- ๑ บุษบกกระจากกระจ่าง
คดุมประชมห่มองค์
- ๑ แม่ยอดหญิงพริ้งเพริศ
จะสักรัดกัศิดี
- ๑ ยืนยมนอยู่ริมรถ
ถาระงับหลับไหล
- ๑ นิ่งนิ่งเห็นดึกนัย
คิดจะใคร่ไถ่ถาม
- ๑ ยามประจวบกวณจิต
จึงถอยหลังวังรา
- ๑ พระถามธิดาสุดาดี
เขาบอกว่าหลับก็หลับไป
- ๑ ผดักผดักสักรัดคิด
เลี้ยงจึงหัดกระกริดร้อง
- เดินรถในราตรี
๖๘๖
นั่งทท่ายรถทรง
เห็นวางวางรูปทรง
เห็นแต่ดวงภักตรา
วิไลเลิศดกขณา
สุดบุญญาสุดอาไธย
รอรอดเหตุไทย
ทำกระไรจะรู้ความ
เวดากัดกัศิดองขาม
ให้ขามขามในวิญญา
จะเคืองคิดโกรธา
เดียบไปนารถไสย
พระชนนีเป็นไฉน
๖๘๖
ชนยนอยู่ใกล้แกดทอง
ก็คิดคิดเขม้นมอง
นึกว่าน้องจ้านรจจา

- ๑ เกาะเกาะพระเคาะแกลด เปนไธนแม่วันพา
 ฟ้าแคว่นะแก้วตา จะรักษาทราวมไวย
- ๑ เย็นยะเยียบเจียบดำเนียง ได้ ยินแต่เสียงเรไร
 เสนหาอาไโดย มิได้ ไก่ดเคียงองค์
- ๑ กัดบมานั่งบงกาย อยู่ทท่ายรถทรง
 พร่างพร่างกลาดง ค่นรงร่มครม
- ๑ พอเคื่อนเทียงเสียงผิง หึ่งหึ่งครหิม
 ทุกเงอมเขาเหงาจิม ให้เศร้าซึมไศกา
- ๑ ฟ้าด้าห์มาด้วย ก็มิได้ช่วยรักษา
 ฐานองแควแวงตา ลวรรคาไโดยไป
- ๑ ไม่ขออยู่จะสู้ม้วย จะตายด้วยแม่ดวงใจ
 กอดพระกรถอนฤไทย วิเวกในดงดอน
- ๑ เย็นยะเยียบเจียบดังค พระพายพัดมาอ่อนอ่อน
 รวยรินกลิ่นขจร หอมเกสรสุมาดี
- ๑ ดันทมนมสวรรค์ ทั้งอินจันทน์จำปี
 ด้ร่อยฟ้าด้าร์ภี มดุดุ้หลายพรรณ

- ๑ ทังยมโดยโรยริน วรรณกถนมดิวัน
 เหมอนกถนเนอเจอจันทน์ ด้อนอนอาไดย
 ๑ ไนนดีเจ้าพิเอย จะได้เซยให้ชื่นใจ
 อุด้าห์ตามทราวมไวย มาจนโกถกถยา
 ๑ เพราะฝาคิดอยู่นิดเดียว ให้เดี่ยวเดี่ยวเด่นหา
 เขม้นมองที่ช่องฝา จะใคร่เห็นหน้าพระน้อง เอย ฯ
 ๑ เเห่เอยเห่เพลง โฉมตเวงวณพา
 ทำหัดบ่ไหดไดยา จนด่วงมากดางดง
 ๑ แดเห็นองค์พระอโย เทียวเดี่ยวบ่ไทรถทรง
 ทำความเพียรเวียนวง คิดก่ดงดาร์เชอ
 ๑ ช่างซื่อสุดบุรุษใด ไม่มีใครจะเด่มอ
 ช่างง่วงเหงาเฝ้าเดมอ ช่างไม่เก้อแก่ใจ
 ๑ เห็นประจักษ์ว่ารักจริง ดูทอดทิ้งทัพไชย
 มีคอบถอยจะน้อยใจ ครันพูดไปจะเป็นทาง
 ๑ ทังรักแคนแค้นเดี่ยวดาบ ด้อนอายอางชนาง
 ทำประจวรควมคราง จังถามนางดาดีวัน

๑ ถึงไหนแล้วณแก้วตา
เข้าบ่าดำดวัน

๑ เจ้าแม่เอ๋ยเคยหนึ่ง
ให้กั้มกั๊ดในหไทย

๑ ดมว่าวกเฝ้าพิศ
กตางไพรใครเคย

๑ ทงนาค่างกัซ่างดาด
ถึงสุวรรณบรรจ้สุวรรณ

๑ ชะกระไรพระจันทร์
ฤดับเงาภูเขาดวง

๑ แดกไม่เห็นหน
ดอกไม้มิเบิกบาน

๑ เจ้าประดิษฐ์คิดขับ
จะได้ระงับหลับไหล

๑ ให้เอ๋ยธิดา
รับสั่งบังคมคิด

แม่ให้กลับมาแต่ด้ายอันห์
จักรจันจับใจ

จะดุกยังไม่ว
เจ็บไข้มิเคย

หนาวดำหัดแล้วดุกเอ๋ย
จะให้เขนยหนุนนอน

ใจจะขาดลงรอนรอน
จะได้นอนให้อุ่นทรวง

ซ่างคึดคั้นไปดับดวง
มิโซติช่วงชัชวาลย์

ซ่างมิดมนอนชการ
จะได้ดำราญฤไทย

ให้เพราะจับจิตรใจ

ให้ต่างในทรวง เอ๋ย ๗

โฉมสุดาดีวัน

๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

- ๑ แกล้งประดิษฐ์คิดคำ
โธ่ยามคำยำฆ้อง
- ๑ จะแลชมพนมพนัค
ช่างมิดมิดทุกทิศา
- ๑ โอ้อาพระศศิธร
แจ่มกระจ่างสว่างวง
- ๑ เห็นภักตราหัด้าโลกย์
โหยหวนนวลดออง
- ๑ ภูมรินบินค้อยค้อย
มิดมนกั้จุนใจ
- ๑ โอ้เอนดูแมงภู่น้อย
ด้วยกตึบหุ้มพุ่มพวง
- ๑ ขอเทวัญในชั้นฟ้า
ช่วยไปรยปรายสายฝน
- ๑ ดมไชยระโรยกดิน
มณฑาณกาภาณจัน
- ขับดำน้าทำนอง
ให้มัวหมองในวิญญา
ไม่ถนัดไยหนา
มิดทงฟ้าดินดง
ช่างดอยร่อนรถทรง
ด้องที่ตรงแกดทอง
จะด่างไค้กเค้รำหมอง
มณฑาทองที่ค้องใจ
มาเซยสร้อยดุมมาโดย
เทียบเคียงไค้ค้อมดวง
ให้เค้รำสร้อยไค้กทรวง
ไม่โรยร่วงรศ์คณธ์
ทงเทวดาเดินหน
ให้อุบตแบ่งบาน
หอมกระถินพิมาน
มาซาบซ่านทรวงเย็น

- ๑ หอมประดู่อยู่ใกล้ ใกล้ แดกก็ไม่ใครเห็น
 ๑ นาคางพรางดำดกระเซ็น ยะเยอกเย็นพยอมไพร
 ๑ หนาวลมจะห่มผ้า หนาวน้ำฟ้าจะผิงไฟ
 หนาวทรวงณดวงใจ เค็ราฤไทยระทวยทรง
 ๑ ถึงเดื่อส้มนวนมหุ่ม ก็ไม่เหมือนหอมแอบองค
 หอมดอกไม้ที่ในดง ไม่เหมือนทรงศ์คนธา
 ๑ แบ่งดัดศรีน ไม่หอมขึ้นในนาသာ
 เห็นอ่อนนไม่ขึ้นตา เหมือนได้เห็นหน้าพระน้องเอย ฯ
 ๑ ให้เอยจะกล่าว ถึงเรื่องราวพระอภัย ต้อง
 เล่าให้เล่าโดย หดงให้ตรึกวิธพา
 ๑ พระแปลงปลดอมถอมยศ มาในรตโมรา เจียบ
 เสงาเค็ราวิญญา เมื่อในราตรีกาต
 ๑ จนดึกคืนเดือนดวง โชติช่วงชัชวาลย์ พระพาย
 ราเพยเผยพาน นาคางก็ชานโทรมกระเซ็น
 ๑ แด่นดงดาร์พระอภัย ให้หนาวในทรวงเย็น
 ดอดดังเกศเนตรเขม้น แดเห็นอยู่รางราง

๐ บทที่ ๔ ที่ ๕ นี้ไม่ใช่สุนทรภู่แต่ง

๑ ร่ำว่าดเวงวันพา อยู่ในรถฝากระจกกระจ่าง
แต่ดูกลหลอกบอกพราง ว่าพระนางเธอประชวร

๑ พระอภัยมณีเธอชชลาด ไม่เื่อมอาจาตามดวน
ได้ยินเสียงนางคราวครวญ คิดว่าประชวรจริงจริง

๑ ด่อนอนต้นอุรา ดังดาร์กัญญาขอดหญิง เห็น
งามงอนลงนอนหนึ่ง ท้าวเธอก็ยกทุกขประเทือง

๑ ถ้าถ้าจะใคร่ถามประชวร เกรงไม่ควรกลัว
นางจะเคือง กลัวคนจะรู้เข้าหูเหือง จะเสียเรื่องรักเรา

๑ เธอผู้นั้นมิไม่ปริปาก เพราะหวังจะฝากไมตรีเขา
ผู้นั้นจ้อยจิมหิมเหงา เหมือนหนึ่งไค้กเดรั้าดักแด้นบี

๑ ฝ่ายโฉมดเวงวันพาเดิศจ้ วิเศษประเสริฐด้วยศรี
นางหนึ่งนอนอาวรณ์ทวี่ อยู่บนที่รถทอง

๑ เห็นพระอภัยวิไลโดยลักษณะ ประเสริฐศักดิ์
เธอเค็ราห์หมอง เพราะหมายเป็นหนึ่งจะพึงน้อง ท้าว
เธอจึงต้องแปลงตัว

- ๑ ^๒ดู^๒คำ^๒เคย^๒เคย^๒พระ^๒เดช ^๒น^๒ก^๒แค้น^๒ล^๒ม^๒เพช^๒ร^๒ัก^๒ณ^๒ี
- เพราะ^๒ร^๒ัก^๒น^๒อง^๒จ^๒ง^๒ห^๒ม^๒อง^๒ม^๒ว ^๒ท^๒ุด^๒เ^๒ย^๒ท^๒ุด^๒ห^๒ว^๒ของ^๒เม^๒ีย
- ๑ ^๒ดู^๒ค^๒ด^๒ญ^๒า^๒ค^๒ิ^๒ชา^๒ค^๒มิ^๒ตร ^๒มา^๒เช^๒า^๒ร^๒ิต^๒ฝ^๒ร^๒ง^๒เด^๒ีย ^๒ดู^๒
- ^๒คำ^๒ค^๒อย^๒ด^๒ะ^๒ห^๒อย^๒ด^๒ะ^๒เห^๒ีย ^๒อะ^๒ด^๒ม^๒อะ^๒เห^๒ด^๒ีย^๒เห^๒ด^๒อ^๒า^๒ไ^๒ด^๒ย
- ๑ ^๒ท^๒ง^๒ร^๒ป^๒ก^๒ด^๒เบ^๒า^๒บ^๒ก^๒เพ^๒ระ ^๒ด^๒ม^๒น^๒เห^๒มา^๒ะ^๒จ^๒ับ^๒ใจ ^๒ท^๒ง
- โด^๒ก^๒ห^๒ด^๒า^๒ไ^๒ม^๒หา^๒ไ^๒ด^๒ ^๒เห^๒ม^๒ี^๒อน^๒พ^๒ระ^๒อ^๒ไ^๒ภ^๒ย^๒ภ^๒ม^๒ิ^๒น^๒ท^๒ร
- ๑ ^๒จ^๒ะ^๒เก^๒ย^๒ว^๒จ^๒ะ^๒พา^๒น^๒ก^๒ี^๒ห^๒วา^๒น^๒ณ^๒ี^๒ท ^๒ด^๒ัง^๒อ^๒ำ^๒ม^๒ฤ^๒ค^๒ย^๒ว^๒า^๒ริ^๒น
- ค^๒ร^๒อง^๒ด^๒ั^๒ย^๒ช^๒อ^๒ก^๒อ^๒ค^๒ิ^๒ด ^๒ค^๒ว^๒ร^๒เป^๒น^๒บ^๒น^๒น^๒ค^๒ร^๒า
- ๑ ^๒พ^๒ระ^๒ส^๒ัง^๒ฆ^๒ร^๒า^๒ษ^๒บา^๒ค^๒ห^๒ด^๒ว^๒ง ^๒ช^๒ำ^๒ง^๒ไ^๒ป^๒ด^๒อ^๒ด^๒ว^๒ง^๒เ^๒า
- เ^๒อ^๒มา ^๒จ^๒ะ^๒ใ^๒ห^๒ี^๒พ^๒ัน^๒ฟ^๒า^๒ค^๒พิ^๒ฆ^๒า^๒ฐ^๒ฆ^๒ำ ^๒น^๒ี^๒อง^๒เว^๒ท^๒น^๒า^๒เห^๒ด^๒อ^๒ใจ
- ๑ ^๒เ^๒อ^๒เ^๒ม^๒ือ^๒เ^๒อ^๒ร^๒ัก^๒น^๒อง^๒ห^๒น^๒ก^๒ี^๒ห^๒น^๒า ^๒จ^๒ะ^๒ใ^๒ห^๒ี^๒ค^๒ิ^๒ด^๒ฆ^๒ำ
- เด^๒ีย^๒ก^๒ด^๒ไ^๒ด ^๒เ^๒อ^๒มิ^๒ตร^๒จิ^๒ต^๒ร^๒น^๒อง^๒ก^๒ิ^๒มิ^๒ตร^๒ใจ ^๒ฆ^๒ำ^๒ไ^๒ม^๒ไ^๒ด^๒เ^๒ด^๒ว^๒น^๒า
- ๑ ^๒ด^๒ัง^๒ด^๒ำ^๒ร^๒เ^๒ย^๒ด^๒ัง^๒ด^๒ำ^๒ร^๒น^๒ัก ^๒พ^๒ระ^๒ย^๒อ^๒ด^๒ร^๒ัก^๒ข^๒อง^๒น^๒อง
- น^๒ี^๒ห^๒น^๒า ^๒เค^๒ย^๒ค^๒ุ^๒ฆ^๒ไ^๒ด^๒ย^๒ำ^๒ค^๒ัน^๒บ^๒น^๒อ^๒ำ^๒ค^๒ัน^๒ไ^๒ด^๒ย^๒า ^๒ย^๒ี่^๒ภ^๒เ^๒า^๒อ^๒ัน^๒ไ^๒อ^๒พ^๒าร
- ๑ ^๒ม^๒ั่น^๒น^๒อง^๒ไ^๒ม^๒ค^๒ิ^๒ด^๒ช^๒ว^๒ย^๒เ^๒น ^๒จ^๒ะ^๒เ^๒อ^๒เ^๒อ^๒เ^๒ญ^๒ด^๒ว^๒ย
- ค^๒ำ^๒ห^๒วา^๒น ^๒ป^๒ระ^๒ช^๒ม^๒ท^๒ี^๒น^๒อ^๒น^๒ว^๒อ^๒น^๒ว^๒า^๒น ^๒จ^๒ะ^๒อ^๒ย^๒่ง^๒ำ^๒น^๒ใ^๒ห^๒ี^๒ป^๒ระ^๒ช^๒ม

๑ เออทำไมไม่มาเล่า ช่างนั่งเหงาง่วงม
จนเข้ามาชิดยังไม่คิดจะชม น่าน้อยอารมณ์เลี่ยนกระไร

๑ โอ้ โอ้พระพี่ช่างชชลาด ขยับขยายผู้หญิงได้
นางคำนึงคิดถึงตะไค ด้วยพิศมัยพระภรรยา

๑ ฝ่ายพระอโศกใจจะขาด เพราะแค้นดวาคิ
หวังสมร ถอนหทัยให้สทอน ทูรน้อยน้อยจริงจริง

๑ จึงออกอุบายปรีดาเปรย ตรัสเฉลยแก่ลูกหญิง
แกดั่งทำด้าออยออยออง ว่าหนาวจริงจริงสุดาดี

๑ พ่อต้องถามว่าหนาวนัก ช่วยถอดดัดให้สทที่
นึกว่าช่วยชีวิต บิดานเกิดบังอร ๗

๑ ให้เอียบบุตรฝรั่ง เมื่อได้ฟังท้าวเธอวอน
จึงถอนดัดชักกลอน ค่อยกระซิบสอนแต่เบาเบา

๑ มาตรงคียงทรงประชวร อย่าเข้าไปกวนสกิดเกา
เธอว่าถึงถูกกเพดาเพดา จริงจริงนะเจ้าจงคอยดู

๑ ว่าพลางทางเข้าชิด เพ่งพิณใจอยู่เป็นครู่
จึงได้โถมโถมทรู หวังจะใครรู้โรคประชวร

๓๙

- ๑ แม่เป็นไฉนอย่างไรบ้าง จึงได้เฝ้าครางคร่ำครวญ
 เป็นโรคจรประจวบจวน ฤาเคยประชวรประจำกาย
 ๑ ตัวพี่เป็นหมอจะชอนวด ให้เจ็บปวดนั้นเค็ดอนคตยา
 เคยเรียนรู้งัดถึงเป็นตาย จนอดถวายดีกวันเอย ฯ

เรื่องอิเหนา

- ๑ ถ้วมชีพบังคมบาท พระเขาวราชธิเบนท์ธูร
 ภูษพงษ์วงษ์ประยูร อิศรราชเรืองเดชา
 ๑ พระยอดเขาวงกต พิน หน่อภูมินทรแม่นอมรา
 เชิญเสด็จขึ้นไต่ยา บรรทมคู่ตำราญรมย์
 ๑ พระอุเอยเอี่ยมมออาด ยี่ภู่ลาดดอดดีดม
 พระศุทรบุคบังคม ถ้วนลายทองกรองเคียววิชัย
 ๑ ชาน้อยนางอนงค์ พรอมเฝ้าองค์อัญเชิญขวัญ
 บรรเลงเพลง โอดพัน นิพนธ์ขับกล่อมกล่าวการ
 ๑ จะรำเรื่องรเด่นวงษ์ เทเวศร์ทรงปรีชาชาญ
 โอบอุ้มยอดเขาวงกต ใดมบุษบาพาดดี

๑ ธีรภรเวงอัคร
 ออกนอกพระบุรี
 ๑ เจาพิณดวงเนตร
 ไซ้องค์ระตุม
 ๑ พี่เองมาเชิญชวน
 เจาแม่ผู้งามอน
 ๑ บัดองค์คู่คาส์ดับ
 ทราบเหตุน่าม
 ๑ อัดอกอ้อนอ้อน
 ไศกทรงพระกรรแสง
 ๑ ทรวดองค์ลงจากเพดาน
 ช้วนซ้ำไม้นำพา
 ๑ อีเหณาถนอมลอค
 อ้าแม่อย่าอาวรณ์
 ๒ ให้เคยรเด่นวงษ์
 กัปรเด่นบุษบา

พาดวงสมรเจดโคมศรี
 แล้งจึงมีพระบัญชา
 อย่าแค้นเทวศทรวงไศกา
 ดักพาน้องอย่าอาวรณ์
 ให้นิมนวดอนงค์จร
 เชิญเงยภักตร ชนพาที
 ดุรงค์พิทคดี
 รเด่นเดชมาปลดอมแปลง
 พระกรชอนอระแรง
 ระทวยทอดพระกายา
 พดางหยิกเอาพระเชษฐา
 อาโดยละพระภุช
 พระกรกอดพธูสมร
 ภุชรปลดอบถนอมชม
 อิศวรพงษ์อัสญหา
 สติศย์ถาแทนสุวรรณ

๑ เย็นย่นาค่างหยัด
แจ่มแจ่มด้วยแสงจันทร์

๑ คาราระดาตาศ
อำแม่เล่มอทรวง

๑ นวลจันทร์แพ้นวลเจ้า
จันทร์กระจ่างกลางอัมพร

๑ บัวทิพย์ยังอายถิ่น
บัวนางนอขายใคร

๑ ปรางประพระคู่คุณ
บุบผามาดากรอง

๑ เชิญเกิดประชมที่
ตกยากมาจากปราง

๑ หีบพิศกระพืดม
ขวัญอ่อนมานอนดง

๑ อำพะเห่กล่อม
เชิญพระองค์วงษ์นารายณ์

รำพายพิศกลิ่นคู่คุณ
ชนหมดเมฆดิเรกดวง

ห้องอากาศดั่งเงินยวง
จงเชิญชมศศิธร

ไม่นวลเท่า นวลสุม
พระบังอรกระจ่างใจ

ถนอมขวัญต้องบังใบ
จึงบ่มผิวด้วยรวทอง

ถึงปรางผลกแพ้นอง
ไม่วรินเท่ากลิ่นนาง

คู่จันท์ภูวาม

เขนยทองยังรองทรง

คดเคี้ยวประชมประทับองค์

ไว้องค์จำเรียงราย

งามดมอมอย่าตื่นอาย

ล้ำราญราชบรรทม เอย ฯ

๓ ให้เอยตัวพี

ติดตามวนิดา

๑ เหลือบไปก็คล้ายคลึง

ทอดสนิทติดพัน

๑ ทอดกรออ่อนภักตร์

ส่งสารเจ้ารูปรวย

๑ เทเวศร์เข้าดลจิต

มั่นเจ้าเป็นสัตว์

องค์นั้นหยั่งดูกาหระ

มาปะมีด้าอุณากรรณ

ประหนึ่งเจ้าสาวดววรรค์

ดำคัญว่าองค์อ่อนงค่นว

นวลลักษณะก็ละด้วย

นวยนาดดังสัตว์

ให้พระคิดคำนึงศรี

ตัวพีจะละอย่าสงกา ๗

เรื่องโคบุตร

๑ ให้เอยให้ถวาย

ให้พระองค์ทรงฟัง

๑ มีพระมิ่งมงกุฏ

ได้ข่าวพระชดา

๑ องค์อำพันขวัญเนตร

มั่นรู้ที่จะไป

ถึงเรื่องนิยายแต่ปางหลัง

เมื่อแรกตั้งโลกา

ชื่อโคบุตรสุริยา

ตรึงตราตรอมใจ

เนานีเวศน์วังใน

มอบไมตรีนาง

- ๑ นิ่งนักตรึกเกรง จะทรงเพลงยาวพดาง
 พอเป็นค่านำทาง ให้สว่างวิญญา
 ๑ เขียนสารใต้ทอง ให้ขุนทองปรึกษา
 ซ้ำดั่งสักกณา ให้พาดำรตราไว้ไป
 ๑ ให้เจ้าดาวสวรรค์ องค์อำพันพิศมัย
 ฤาดูกลน้อยกลอยใจ นอนอยู่ในวัง เอย ฯ

เรื่องอนิรุทธ

๑ อัญชิตตอดีศรกุมารเรศ ขอลถวายนิเทศในเบื้อง
 หลึง อนิรุทธพงษ์ภูษบัลดั่งก นิราศบังอรอุดา
 ดาววรรณ ปางพระยุพยงวงษ์จักรกฤษณ์ เชอเนหานิทร
 เห็นอรธรังสรรค์ คาราคาษคดาค์คด้อยเมฆัน รังษี
 จันทรหทัยอ่อนแสงสุริยา อโณไทยไชกานูจโนภาษ
 สักกณาชาติเพรียกพร้องต่างภาษา กุกกุกแก้วขันก้อง
 ในวงนา โกกิดาเร้าเร่รวีวรรณ เสนาะเลี้ยงมยุเรศ
 ร้องหา เรี่ยกนิกรมยุราแซ่ดรรพ์ จัตุบาททวิบาท
 นานาพรรณ บ้างคันทาหากันในดงดอน หิมาเยือก

เย็นกระเซ็นดาด บุษปมาศเผยแผ่เกสร ดุคันธรค์
 รวยกลิ่นชจายจร ผิงภมรติมเคด้าเด้าวคณช ประจุ
 ดมัยไซด่างสว่างหัด้า พนไต้ยาชคัยวงษ์ทรงฉงน
 พดิกพระกายหมายแม่นมึงวิมต แบนถกนชไต้ยาคัน
 ให้อออาศันนาง กรตระกองตองเชนยข้างชนอง เผย
 เนตรบ่ยดหนองกระมดหมาง พิศวงวินิจณัยดมัยปาง
 นฤมดแม่ห่างพีกดใด เผยอองค์ทรงประทับทอด
 พระเนตร มณทรีที่ประเทศสูงใหญ่ ประกอบเหม
 หิริญรัตนอำไพ ทั้งห้องในทึเชอนิทรา ถ้วนจำหลัก
 ญตุลายหลายหาดาก กิณรนาควเณไต้ยสิงหา เทพไททวย
 เทพธิดา พ่อนรำทำท่าถวายนกร อิกทั้งบั้ตดังกแว่นฟ้า
 ประดับมหาเนาวรัตน์ประกัศร วิเชียรประพาพโกมิน
 นิตบวร ไพทุรย์ช่อนบุษรามุกดาฉวง มรกฏไต้สุด
 บุษย์เลวตร ดุควิเศษประเล่ริฐแสงโชติฉวง วิตุศร
 ดุวรรณไปรงรายมาตาพวง บรรจ้ฐรณ์เทียบเทพดรวง
 ไต้ยา ทั้งคณากำนัดนารัตน์ กิวิบัติหายเห็นให้

กังขา ยดแต่ผู้วรรณรตนา กับหมู่มาตยาโยธี
 ยั่งสนิทธิทราดาตาศ ประจักษ์ราชฤไทยพระทรงศรี
 ว่าเทวฤทธีมหิทธิศักดิ์ นำดมรศกามักริชา ไฉ้นำดม
 ฤพานิรารัก แล่นจะหักให้ ไหยฤไทยหา วิบากใด
 จิงจากพรากน่องยา อาทวากเทวศ่อวนทวิ บัณณิม
 ยามยั่งสนิทธิทนุชแนบ ครอบรอบองค์อรุณราพี กัดิน
 กายแก้วกตยาณี ผู้คนช้บาบทรงศรียังรวรมย
 ยามด่มานร่วมรศเรียงเขนย นาด้าเชยปรางชวนให้เรียม
 ด่ม ดัมผัสฉวีวรรณน้องน้อยนิยม ถันอุดมเด่นดวงประ
 ทุมมาดย์ เรียมล่อคเคตาเตาต้องเจ้าบองบด ทำเทียม
 ชัดแต่มีของการด่มาน ระทวยทัณฑ์แลดงแห่งดำราญ
 ให้ละตานละตุงรศกามา เนตรนุชนิลดีจาวัดแสง
 ดังศรแสงดงแย่งยงเด่นหา ยามตระกองกกแก้วกตยา
 แม่ชายตาเพี้ยงสายอดนี้ พระวิโยคไศกสลดรันทดถอน
 ทรงนุสรสู่อัยยสวัสดิศรี พึ่งประจักษ์รักเมือราตรี
 ฤาห่อนอิมใจพิ์โดยจินดา เจ้าสถิตย์ไคดาวแดน

ประเทศ ธิดาภูษเรศไทรรัฐา เรียมจะถามนามวงษ์
 พงษ์ยุพา วจนาเออนโอยฐูป่ออกความ แม้นถาม
 ได้แจ้งใจจะเท่าคิด ถึงสุดคิดเด่นชัดไม่ขอขาม แรม
 ทูเรศรัฐาสาละตาม โดยจะข้ามกรณที่อัครกัณฑ์
 เมรุมาศหิมเวศสังขร อิตินทรยุคันทรภาคมหันต์
 ไกรดาศวินันตกตัตตภินันท์ หักกันจักรวาฬศิริ ซึ่งเป้น
 ชุนไศลในโดกย อีกหนึ่งโอมสมุทไศศรี ดัชนีคร
 ธรรมวารี ประกอบมีสัตว์ร้ายนานา ช้างนำตาม
 ฌนากนาคราช เถือกงูราหูกาจตัวดำ กุมภัตตมวงค
 เหรา เพียนหมอมัศยาโดมาวาฬ ดุร้ายหยาบช้า
 ดำมารถ อยู่เกิดอนกตาดสมุทไทยสถาน ดันหัด
 ไตรโลกเด่นกัณดาร จะสู้ต้นทันทานให้ถึงองค์ สุดฤทธิ
 จนจิตรไม่ประจักษ์ พระทรงลักษณราพิงพิศวง แหว
 ดูโนคเด่นาวะวงวอง ว่าว่านวดอนงค์เต้าตามมา ฝน
 ภากตรพิศจบขอบเขตร ไม่ยดยอดเยาวเรศยังกังขา
 ดูมาดย์แม่ดวงกระหมดพิยา แด่ดงกายเถิดอย่าช่อนองค์

เรียมลุดคัลลยทุกขเท่าเขาขุน คัดของชั้นจิตรใช้ ไหลหลง
 พังดำเนียงใช้เลี้ยงโฉมยง พระยงทรงไศกาจบัลย์
 โอ้เวรใดโถมาปลดเปลื้องดวงดี จากไฉยาค้นยามดม
 เกษมสันต์ ฤาบุพปางสร้างกรรมอเนกนันต์ พรากรู้
 ลัดพลัดกันกำลังเชย เวนหน้าสอนของน้องรัก กับตัวพิ
 ให้ประจักษ์นิจาเคย พระทรงครองหมองมุ่นไม่ละเลย
 ศรีสุดาคู่เคยดื่มดะดาบ อีกทั้งสรวรรยาราชายศ จำเรียง
 รศคนตรีดีดดีด่าย ดิบดองพระกำนัลสกลกาย วิดาศ
 ดักษณเฑาะศด่ายสุรางคนาง อีกปรางคิมหันต์วสันต์
 ปราสาท ไผชนคมาศเหม็นศรีรังสฤษดิ์สร้าง ห้องสถิตย
 ที่ประชมภิรมยางค์ เคืองด้าอาจเจือจันทน์สุคันธา
 แทนด้วยที่สรงทรงสนาน ชดชารใส่สุทษเย็นกตา ทั้ง
 พระผู้ทรงนรงกา บิตุเรศมาตุราชิบดี ให้งวยงหลง
 คดถึงเด็จดวงดี ภูวนารถไศกสร้อยเศวราศรี ประทะทุ่ม
 อราไศกั ระทวยทอดอินทรีย์กำสรวญโทรม ดังชีวิตร
 จะวินาศขาดประเวศ พระภักตร์เพศวิปริตผิดโฉม

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๕ นครราชสีมา

๔๘

ชลไชนนงเนตรมนัศโทม ทรวงดกนธเดห์ โหม
เพติงกัณฑ์ ถวายสวึงนึ่งวิจิระอิติอ่อน สู้คร้อน
แค้นรักดวงขวัญ หไทยหวาดวิวหวิวแดยน์ พระทรง
ธรรม์ถึงกาดสัณญี นิบาตอนิรุทธหยุดยั้ง ถวาย
บังคมเบื่องบทศรี ขอพระองค์ทรงเจริญสวัสดิ์ อย่า
รู้มีโรคอันอันตราย จงเกษมศุขาสถาผล ศรีมงคล
ชนมานมากหลาย สรรพสิ่งวิทยาวิชาชาย จงทรง
ไถ่จ่ายคายเถิด เอย ฯ

ชดไหยนของเนตรมนัศโทม ทรวงสัณษัต์ให้ โหม
 เพติงกัณฑ์ สวายนังนิงวินิจระอิดอ่อน สู้รื้อน
 แล่นรักดวงขวัญ หไทยหวาดวิวหวิวแด้น พระทรง
 ธรรม์ถึงกาลสัณญ์ นิบาตอนิรุทธหยุดยั้ง ถวาย
 บังคมเบื่องบทศรี ขอพระองค์ทรงเจริญสวัสดิ์ดี อย่า
 รมี่โรคันอันตราย จงเกษมศุขาสถาณ ศรีมงคล
 ชนมานมากหลาย สรรพสิ่งวิฑยาวิชาชาย จงทรง
 ได้งายตายเกิด เอย ฯ

